

Banyarriquers (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, biologia i citacions interessants

SERGI TRÓCOLI GRACIA

Laboratori de Natura. Col·lecció d'Artròpodes. Museu de Ciències Naturals de Barcelona

Resum

S'anomenen les espècies de banyarriquers (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) presents al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt, se'n comenta la biologia i fenologia, fent una menció especial a noves citacions portades a terme durant els últims anys de prospeccions i captures d'aquesta família dins del Parc.

Paraules clau

Parc Natural de Sant Llorenç del Munt, *Coleoptera*, *Cerambycidae*, península Ibèrica

Resumen

Cerambycidos (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) en el Parque Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac, biología y citas interesantes

Se nombran las especies de cerambycidos (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) presentes en el Parque Natural de Sant Llorenç del Munt, se comenta su biología y fenología, haciendo especial atención a las nuevas citas después de las últimas prospecciones y capturas realizadas sobre esta familia dentro del Parque.

Palabras clave

Parque Natural de Sant Llorenç del Munt, *Coleoptera*, *Cerambycidae*, Península Ibèrica

Abstract

Cerambycids (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) in Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac Nature Park, Biology and Interesting Records

The species of cerambycids (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) in Sant Llorenç del Munt Nature Park are named and their biology and phenology are discussed with special attention to the new records after the most recent surveys and captures of this family in the Park.

Key words

Sant Llorenç del Munt Nature Park, *Coleoptera*, *Cerambycidae*, Iberian Peninsula

Introducció

Els cerambícids constitueixen una família de coleòpters molt diversificada, amb més de 35.000 espècies descrites a escala mundial. L'estructura morfològica d'aquest grup és potser la més diversa dins de l'ordre Coleoptera (LINSLEY, 1961); moltes espècies imiten la forma i els moviments d'altres espècies de coleòpters, fins i tot altres famílies d'insectes, com els himenòpters.

Moltes espècies d'aquesta família són saproxilòfags, depenen de la presència d'arbres vells i de fusta morta per al desenvolupament de les seves larves, de manera que coneixent la fauna de cerambícids d'una zona és possible avaluar l'estat de conservació de l'hàbitat on apareixen, i té una importància especial en àrees protegides.

En aquest treball es pretén enumerar les espècies de cerambícids que es troben presents dins del Parc, fent un esment especial a les noves citacions (indicades amb un asterisc) i comentaris sobre la seva biologia.

Materials i mètodes

En primer lloc, s'han recopilat les citacions de cerambícids que apareixen associades al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac i municipis limítrofs (VIVES, 1984; GONZÁLEZ *et al.*, 2007; PETITPIERRE i VIVES, 2008).

S'han revisat els exemplars de cerambícids de la col·lecció del Museu de Zoologia de Barcelona (MZB) capturats en l'estudi de les Codines (BRAÑAS *et al.*, 2010). També s'han revisat les imatges de cerambícids preses en l'àrea d'estudi i que apareixen publicades en la Base de Dades de Biodiversitat Virtual (BDBV), per a la qual l'autor d'aquest treball és un dels experts que identifica les espècies que la gent penja en aquest web.

Les tècniques emprades durant els mostrejos han estat: captura directa, batuda de la vegetació herbàcia, trampes d'intercepció aèria, trampes atraients aèries per capturar espècies que freqüenten les zones altes dels arbres, batuda del fullatge i recollida d'exemplars mitjançant paraigua japonès.

A les trampes atraients aèries es va utilitzar vi blanc de baixa graduació barrejat al 30 % amb sal, per a la conservació del material, i es revisaven aquestes trampes en intervals de quinze dies. Aquesta periodicitat de revisió també s'emprava en els paranys d'intercepció aèria.

Finalment, per verificar i complementar la informació sobre la fauna de cerambícids al Parc s'han dut a terme mostrejos *in situ* entre els anys 2001 i 2017. Els mostrejos s'han fet entre el març i l'octubre, amb una periodicitat aproximadament setmanal.

Zona d'estudi

S'ha prospectat principalment un transsecte que parteix de la Casa de la Vall (incloent-hi el pantà de la Vall) i que segueix el torrent de la Vall (serra de les Garses) per ambdues parts de la muntanya, per arribar fins a les Refardes. Aquest transsecte, situat a la zona nord del Parc, travessa prats i masses boscoses amb gran varietat d'espècies arbòries, en què predominen *Pinus halepensis* i *Quercus ilex*. Altres zones d'estudi, menys habituals en les sortides, són el camí des de la Mata a la coma d'en Vila, i que arriba fins al coll de Boix, els camps de conreu abandonats i bosc davant del mas la Barata, i l'àrea que comprèn el triangle format per la Falconera, el pujol de la Mata i el pujol del Llobet. La zona d'estudi s'inclou en la quadrícula UTM 31TDG11.

Resultats

Fins a la data d'aquest treball, podem dir que al Parc es troben un total de 90 espècies de cerambícids, 15 de les quals són les noves citacions per al Parc de Sant Llorenç del Munt.

Aquestes espècies es distribueixen en set subfamílies: la subfamília Prioninae té 1 espècie; Spondylidinae, 4 espècies; Cerambycinae, 37 espècies; Necydalinae, 1 espècie; Lepturinae, 17 espècies; Vesperinae, 2 espècies, i Lamiinae, 28 espècies.

A continuació, s'enumeren les espècies del Parc indicant amb un asterisc les citacions noves (*).

Subfamília Prioninae (Latreille, 1802)

1. *Ergates faber* (Linnaeus, 1760)

Citat a Matadepera i Terrassa. Al Parc s'han trobat restes d'un individu adult a la Casa de la Vall. També citat a Mura.

Subfamília Spondylidinae (Audinet-Serville, 1832)

2. *Spondylis buprestoides* (Linnaeus, 1758)

Citat a Matadepera i Terrassa. També citat a Mura.

3. *Arhopalus ferus* (Mulsant, 1839)

Citat a Matadepera i Terrassa.

4. *Arhopalus rusticus* (Linnaeus, 1758)

Citat a Matadepera.

5. *Arhopalus syriacus* (Reitter, 1895)

Citat a Matadepera. També se n'ha capturat un exemplar a la coma d'en Vila i mitjançant una trampa atraient aèria se n'ha capturat un altre exemplar mascle a la Casa de la Vall.

Subfamília Cerambycinae (Latreille, 1802)**6. *Cerambyx cerdo mirbeckii*** (Lucas, 1842)

Citat a Matadepera i Terrassa. Se n'han capturat nombrosos exemplars mitjançant trampes aèries de vi a la coma d'en Vila, al pujol del Llobet i a les Refardes. Trampes posades en *Quercus* sp. als mesos de juliol i agost.

7. *Cerambyx welensii* (Küster, 1846)

Citat a Terrassa.

8. *Cerambyx scopoli* (Fuesslins, 1775)

Citat a Castellar del Vallès.

9. *Gracilia minuta* (Fabricius, 1781)

Citat a Terrassa. Capturat a la Casa de la Vall i la Mata sobre *Quercus ilex* i a la Barata sobre *Robinia pseudoacacia*. Totes les captures, al mes de juliol.

10. *Lucasianus levaillantii* (Lucas, 1846)

Citat a Terrassa, a xiprers morts dins la ciutat. S'hauran de prospectar les cupressàcies disperses al Parc, sobretot pròximes a masies abandonades, per determinar la presència d'aquest cerambícid.

11. *Hesperophanes sericeus* (Fabricius, 1787)

Citat a Matadepera.

12. *Trichoferus griseus* (Fabricius, 1792)

Citat a Terrassa.

13. *Trichoferus fasciculatus** (Faldermann, 1837)

Se n'han capturat nombrosos exemplars mitjançant una trampa de vi aèria al pujol del Llobet i a la coma d'en Vila. També s'ha citat a les Codines, als peus del Montcau.

14. *Stromatium unicolor* (Olivier, 1795)

Citat a Terrassa.

15. *Purpuricenus budensis* (Götz, 1783)

Citat a Terrassa, Matadepera i Mura. S'ha capturat a camps de conreus abandonats al torrent de la Vall i s'ha agafat a trampes de vi aèries a les Refardes.

16. *Purpuricenus globulicollis* (Dejean, 1839)

Citat a les Teixoneres, captura amb trampa de vi (PETITPIERRE i VIVES, 2008).

17. *Purpuricenus ferrugineus* (Fairmaire, 1851)

Citat a Terrassa. S'han de prospectar les poblacions de *Cistus ladanifer* del Parc per veure si realment hi ha una població estable d'aquesta espècie.

18. *Nathrius brevipennis* (Mulsant, 1839)

Citat a Terrassa. S'ha capturat amb trampa d'intercepció de vol a la Mata.

19. *Molorchus (Molorchus) marmottani** (Brisout de Barneville, 1863)

Citat a la serra de les Garses, sobre vegetació herbàcia.

20. *Molorchus (Molorchus) umbellatarum** (Schreber, 1759)

Capturats dos exemplars al torrent de la Vall, a la serra de les Garses. Sobre *Crataegus* sp. en flor.

21. *Stenopterus rufus* (Linnaeus, 1767)

Espècie molt comuna al Parc. Citat al pantà de la Vall, coll de Boix, coma d'en Vila, Casa de la Vall, serra de les Garses, les Refardes, la Mata, Mura, la Barata, etc.

22. *Stenopterus ater* (Linnaeus, 1767)

Igual que l'espècie anterior, molt comuna al Parc, d'aparició més tardana, cap al juliol-agost, sembla que ocupa l'espai que deixa *Stenopterus rufus*, on és present cap al maig-juny. Capturat al pantà de la Vall, a la serra de les Garses, a la Casa de la Vall, a Mura, als voltants del Montcau, etc.

23. *Callimus abdominalis* (Olivier, 1795)

Citat a Terrassa i Matadepera. Capturat, sobretot amb trampa de vi aèria, al coll de Boix, pujol del Llobet, coma d'en Vila, serra de les Garses i pantà de la Vall.

24. *Callimus angulatus** (Schrank, 1789)

Citat a la Barata sobre *Ulex parviflorus*.

25. *Certallum ebulinum* (Linnaeus, 1767)

Citat a Terrassa. Captures batent vegetació herbàcia al coll de Boix i al torrent de la Vall, a la serra de les Garses.

26. *Deilus fugax* (Olivier, 1790)

Citat a Terrassa.

27. *Aromia moschata* (Linnaeus, 1758)

Citat a Mura i Terrassa.

28. *Hylotrupes bajulus* (Linnaeus, 1758)

Citat a Matadepera i Terrassa.

29. *Ropalopus varini** (Bedel, 1870)

Capturat amb trampa aèria de vi al pujol del Llobet i picant branques de *Quercus* sp. al torrent de la Vall, a la serra de les Garses.

30. *Pyrrhidium sanguineum* (Linnaeus, 1758)

Citat a Terrassa i Navarcles.

31. *Phymatodes (Phymatodes) testaceus* (Linnaeus, 1758)

Citat a Terrassa i Navarcles. Capturat en abundància en trampa de vi aèria, a la Casa de la Vall, al pantà de la Vall, a la coma d'en Vila i a les Refardes.

32. *Poecilium (Phymatoderus) lividum* (Rossi, 1794)

Citat a Terrassa. Capturat picant un *Quercus* sp. al torrent de la Vall, a la serra de les Garses.

33. *Clytus arietis* (Linnaeus, 1758)

Citat a Terrassa. Captures a la Barata i a la Coma d'en Vila.

34. *Clytus rhamni* (Germar, 1817)

Citat a Terrassa i Mura. Molt comú al Parc respecte a *Clytus arietis*, espècie que és més rara. Abundant sobre umbel·líferes. Capturat al pantà de la Vall, al coll de Boix, a la Casa de la Vall, a la serra de les Garses, a les Refardes, a la Mata, etc.

35. *Plagionotus arcuatus* (Linnaeus, 1758)

Citat a Terrassa i Navarcles.

36. *Plagionotus detritus* (Linnaeus, 1758)

Citat a Terrassa.

37. *Pseudosphegthes cinerea** (Castelnau i Gory, 1836)

Captures amb trampa de vi aèria sobre *Quercus* sp. al pujol del Llobet, i d'intercepció de vol a la Mata.

38. *Chlorophorus glabromaculatus* (Goeze, 1777)

Citat a Matadepera i els voltants del Montcau. Captures mitjançant trampa de vi aèria al torrent de la Vall, a la serra de les Garses; amb trampa d'intercepció de vol a la Mata, i picant *Quercus* sp. a la Barata.

39. *Chlorophorus ruficornis* (Olivier, 1790)

Citat a Terrassa, Matadepera i els voltants del Montcau. Captures sobre umbel·líferes a la Casa de la Vall, a la serra de les Garses, al pujol del Llobet i al pantà de la Vall.

40. *Chlorophorus trifasciatus* (Fabricius, 1781)

Citat a Terrassa, Matadepera i Mura.

41. *Chlorophorus varius* (Müller, 1766)

Citat a Terrassa i Matadepera. Capturat al pantà de la Vall sobre *Eryngium* sp.

42. *Xylotrechus arvicola* (Olivier, 1795)

Citat a Terrassa i Matadepera. Captures picant *Corylus* sp. i *Quercus* sp. al torrent de la Vall, a la serra de les Garses.

Subfamília Necydalinae (Latreille, 1825)43. *Necydalis ulmi* (Chevrolat, 1838)

Citat a les Teixoneres, captura amb trampa de vi (PETITPIERRE i VIVES, 2008).

Subfamília Lepturinae (Latreille, 1802)44. *Rhagium (Rhagium) inquisitor* (Linnaeus, 1758)

Citat a Terrassa i Matadepera. Captures sota escorça de *Pinus halepensis* a la serra de les Garses i la Barata.

45. *Dinoptera collaris* (Linnaeus, 1758)

Citat a Terrassa i Mura. Captures a la Casa de la Vall, al pantà de la Vall, al torrent de la Vall, a la serra de les Garses, etc.

46. *Anastrangalia sanguinolenta** (Linnaeus, 1761)

Capturat a la serra de les Garses. També trobat a altres punts del Parc com la font de la Tartana (Vives, comunicació personal). Malgrat tot, es tracta d'una espècie rara al Parc, molt abundant a muntanyes del Pirineu i Prepirineu.

47. *Grammoptera ruficornis* (Fabricius, 1781)

Citat a Terrassa i Mura. Captures a la serra de les Garses, al coll de Boix, al pantà de la Vall, al pujol del Llobet, etc. Trobada sobre *Quercus* sp., *Crataegus* sp. i *Viburnum* sp.

48. *Grammoptera ustulata* (Schaller, 1783)

Citat a Matadepera. Captures a la serra de les Garses, al pujol del Llobet i a la Casa de la Vall. Sobre *Quercus* sp.

49. *Pedostrangalia (Pedostrangalia) revestita* (Linnaeus, 1767)

Citat a Terrassa.

50. *Pseudovadonia livida* (Fabricius, 1777)

Citat a Terrassa, Mura i voltants del Montcau. Espècie molt abundant al Parc, trobada sobretot en umbel·líferes. Captures al pantà de la Vall, al coll de Boix, al torrent de la Vall, a la serra de les Garses, a la coma d'en Vila, al pujol del Llobet, a la Mata, etc.

51. *Stictoleptura (Aredolpona) rubra** (Linnaeus, 1758)

Captures a la Casa de la Vall i a la serra de les Garses. Dos exemplars femelles han estat capturats batent branques de *Corylus* sp.

52. *Stictoleptura (Stictoleptura) fontenayi* (Mulsant, 1839)

Citat a Terrassa i Matadepera. Captures a la Barata batent branques de *Quercus* sp.

53. *Stictoleptura (Stictoleptura) cordigera* (Fuesslins, 1775)

Citat a Terrassa. Captures al coll de Boix, a la Casa de la Vall, al torrent de la Vall, al pantà de la Vall i a la Barata.

54. *Stictoleptura (Stictoleptura) trisignata* (Fairmaire, 1852)

Citat a Terrassa.

55. *Stictoleptura (Cribroleptura) stragulata* (Germar, 1824)

Citat a Terrassa i Mura. Captures a la Casa de la Vall, al torrent de la Vall, a la Mata, al coll de Boix, a la coma d'en Vila, a les Refardes, etc. Espècie molt comuna a tot el Parc, amb gran variabilitat de coloració elitral. La forma negra de potes vermelloses, que és la més comuna al Pirineu, també es troba al Parc, encara que és rara. (figura 4).

56. *Stictoleptura (Stictoleptura) fulva* (De Geer, 1775)

Citat a Terrassa.

57. *Rutpela maculata* (Poda, 1761)

Citat a Terrassa i Mura. Captures al pantà de la Vall, al coll de Boix, a la Casa de la Vall, a la coma d'en Vila, a la Mata, al pujol del Llobet, etc. Espècie molt comuna al Parc, sobretot es pot observar sobre flors.

58. *Stenurella melanura* (Linnaeus, 1758)

Citat a Terrassa, Matadepera, Mura i els voltants del Montcau. Captures al coll de Boix, a la Casa de la Vall, a la serra de les Garses, al pantà de la Vall, al pujol del Llobet, etc. Sembla que és l'espècie de *Stenurella* més abundant al Parc.

59. *Stenurella bifasciata* (Müller, 1776)

Citat a Terrassa i els voltants del Montcau. Captures al coll de Boix i a la Coma d'en Vila, on sembla que hi ha una petita població dins del Parc.

60. *Stenurella nigra* (Linnaeus, 1758)

Citat a Terrassa, Matadepera i Mura. Captures al pantà de la Vall, al coll de Boix, a la coma d'en Vila, a la Mata i a la Barata.

Subfamília Vesperinae (Mulsant, 1839)

61. *Vesperus aragonicus** (Baraud, 1964)

Respecte a aquesta espècie, podem dir que està molt estesa dins del Parc i sembla que ha estat degut a transplantaments d'arbres originaris del Pirineu, on aquesta espècie és abundant (VIVES, comunicació personal). Ha estat capturada o vista a la coma d'en Vila, al pantà de la Vall, a les Teixoneres, a la Barata, al Marquet de les Roques, etc. Molt atreta per la llum ultraviolada a la nit. Actualment, la població del Parc, a part de ser una citació nova, es converteix en la població més cap al sud d'aquesta espècie (figura 1).

62. *Vesperus xatarti* (Dufour, 1839)

Citat a Terrassa i Mura. Captures a Matadepera, al torrent de la Vall, a la serra de les Garses. Espècie hivernal, ja que es captura cap al gener-febrer.

Subfamília Lamiinae (Latreille, 1825)

63. *Iberodorcadion molitor* (Fabricius, 1775)

Citat a Mura i els voltants del Montcau, les Codines.

64. *Parmena meregallii* (Sama, 1984)

Citat a Terrassa, Matadepera i Sant Llorenç del Munt. A la part alta de la Mola, junt al monestir de Sant Llorenç del Munt, hi ha una població d'aquesta espècie en *Euphorbia* sp. (VIVES, comunicació personal).

65. *Albana m-griseum* (Mulsant, 1846)

Citat a Terrassa.

66. *Calamobius filum* (Rossi, 1790)

Citat a Matadepera. Captures a la serra de les Garses, a les Refardes i a la Casa de la Vall. Sobre vegetació de cereals.

67. *Agapanthia (Agapanthia) cardui* (Linnaeus, 1767)

Citat a Terrassa, Mura i els voltants del Montcau. Captures al coll de Boix, a la Casa de la Vall, al pantà de la Vall, a la serra de les Garses, a les Refardes, etc. Cal dir que és una espècie molt propera a *Agapanthia (Agapanthia) suturalis* (Fabricius, 1787) de difícil separació i possiblement podrien conviure ambdues espècies dins del Parc.

68. *Agapanthia (Epoetes) asphodeli* (Latreille, 1804)

Citat a Terrassa. Captures a la Casa de la Vall i a la serra de les Garses sobre *Thapsia* sp.

69. *Agapanthia (Epoetes) dahli** (Richter, 1820)

Captures a la Casa de la Vall, al pantà de la Vall i a la serra de les Garses.

70. *Agapanthia (Epoetes) villosoviridescens** (De Geer, 1775)

Citat a Mura mitjançant una fotografia de José Manuel Sesma (*Biodiversitat Virtual*). S'hauran de fer més mostres per certificar realment la presència d'aquesta espècie al Parc.

71. *Mesosa (Aphelocnemia) nebulosa* (Fabricius, 1781)

Citat a Terrassa.

72. *Monochamus galloprovincialis* (Olivier, 1795)

Citat a Terrassa i Matadepera.

73. *Acanthocinus aedilis* (Linnaeus, 1758)
Citat a Sant Llorenç del Munt (Juncadella leg.) sobre un exemplar dipositat al Museu de Zoologia de Barcelona.
74. *Acanthocinus griseus* (Fabricius, 1792)
Citat a Matadepera.
75. *Exocentrus lusitanus* (Linnaeus, 1767)
Citat a Matadepera.
76. *Exocentrus punctipennis* (Mulsant i Guillebeau, 1856)
Citat a Terrassa i Matadepera.
77. *Pogonocherus caroli* (Mulsant, 1862)
Citat a Terrassa.
78. *Pogonocherus perroudi* (Mulsant, 1839)
Citat a Matadepera.
79. *Aegomorphus clavipes* (Schrank, 1781)
Citat a Terrassa.
80. *Anaesthetis testacea** (Fabricius, 1781)
Captures a la serra de les Garses picant branques de *Juglans* sp.
81. *Saperda carcharias* (Linnaeus, 1758)
Citat a Terrassa i Matadepera.
82. *Saperda punctata* (Linnaeus, 1767)
Citat a Terrassa.
83. *Saperda scalaris* (Linnaeus, 1758)
Citat a Terrassa.
84. *Phytoecia (Opsilia) coerulescens* (Scopoli, 1763)
Citat a Terrassa i Mura. Captures al torrent de la Vall, a la serra de les Garses i al pantà de la Vall. Totes les captures són sobre *Echium vulgare*.
85. *Phytoecia (Phytoecia) caerulea** (Scopoli, 1772)
Captures al torrent de la Vall, a la serra de les Garses, sobre crucíferes (figura 3).
86. *Phytoecia (Phytoecia) virgula** (Charpentier, 1825)
Captures al torrent de la Vall, a la serra de les Garses.
87. *Oberea (Oberea) oculata* (Linnaeus, 1758)
Citat a Terrassa i Matadepera.
88. *Oberea (Oberea) linearis** (Linnaeus, 1761)
Captures al torrent de la Vall, a la serra de les Garses. Sempre agafada batent branques de *Corylus avellana* (figura 2).
89. *Oberea (Amaurostoma) erythrocephala* (Schrank, 1776)
Citat a Terrassa. Capturat un únic exemplar al pantà de la Vall.
90. *Tetrops praeustus* (Linnaeus, 1758)
Citat a Matadepera. Capturat picant branques de *Quercus* sp.

Discussió

Podem dir que al Parc de Sant Llorenç del Munt hi ha una gran representació de la fauna de Cerambycidae existent a la península Ibèrica. En els pròxims anys, caldrà veure la població real de cerambícids presents en aquest indret, ja que moltes citacions són dels voltants de Terrassa als anys cinquanta i seixanta del segle xx i no s'han tornat a citar. D'altra banda, aquestes noves quinze citacions dins del Parc donen peu a elevar el nombre d'espècies proper al centenar, ja que espècies com *Deroplia genei*, *Mesosa curculionoides*, *Pedostrangalia pubescens* o *Chlorophorus sartor* han estat citades a zones molt properes al Parc, com el proper Parc de Collserola.

Figura 1. *Vesperus aragonicus*

Figura 2. *Oberea linearis*

Figura 3. *Phytoecia caerulea*

Figura 4. *Stictoleptura stragulata*

Bibliografia

- BRAÑAS VALCÁRCEL, N.; MASÓ ROS, G.; MEDEROS LÓPEZ, J.; NEL-LO I ANDREU, M. (2010): *Estudi preliminar dels insectes i altres artròpodes a les codines del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i L'Obac*. Barcelona: Xarxa de Parcs Naturals. Diputació de Barcelona.
- GONZÁLEZ, C.; VIVES, E.; ZUZARTE, A. (2007): *Nuevo catálogo de los Cerambycidae (Coleoptera) de la Península Ibérica, islas Baleares e islas atlánticas: Canarias, Açores y Madeira*. Saragossa: (Monografías de la SEA, vol. 12.)

- PETITPIERRE, E.; VIVES, E. (2008): «Nuevas citas de *Cerambycidae* y *Chrysomelidae* de la Península Ibérica e Islas Baleares (Col. Phytophaga)». *Boln. Asoc. Esp. Ent.*, 32 (3-4); p. 385-389.
- TRÓCOLI, S.; ECHAVE, P. (2014): «Contribución al conocimiento de los Cerambícidos (*Coleoptera: Cerambycidae*) del Parque Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac (Barcelona, España)». *Heteropterus Rev. Entomol.*, núm. 14; p. 175-186.
- VIVES, E. (1984): *Cerambícidos (Coleoptera) de la Península y de las Islas Baleares*. Barcelona: Museu de Zoologia. Ajuntament de Barcelona. (Treballs del Museu de Zoologia, 2.)
- VIVES, E. (2000): «*Coleoptera, Cerambycidae*». A: RAMOS, M. A. *et al.* (ed.). *Fauna Ibérica*. Madrid: Museo Nacional de Ciencias Naturales. CSIC. Vol. 12. 716 pàgines.